

Študenti zo Slovenska na Českej vysokej škole technickej v Brne v medzivojnovom období a ich študijné výsledky¹

Bernát Libor

Fakulta sociálnych vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava

Anotácia: *Študenti zo Slovenska na Českej vysokej škole technickej v Brne v medzivojnovom období a ich študijné výsledky.* V štúdiu analyzujeme doteraz málo spracovávanú tému študentov zo Slovenska na technických vysokých školách v Československu v medzivojnovom období. Pretože na Slovensku sa nenachádzala technická vysoká škola, museli študenti zo Slovenska cestovať do Čiech alebo študovať v zahraničí. Najskôr definujeme pojem študent zo Slovenska, t. j. poslucháča majúceho trvalé bydlisko na území dnešného Slovenska, alebo slovenskej národnosti. Na základe archívnych prameňov stanovujeme počty študentov na jednotlivých odboroch. Ďalej analyzujeme ich dĺžku štúdia, prospech pri 1. a 2. štátnej skúške, ako i vek študentov. Vo výsledkoch zohľadňujeme prestupy študentov z jedného odboru do druhého.
PEDAGOGIKA.SK, 2014, ročník 5, č. 2: 99-121

Kľúčové slová: študenti, vysoká škola technická, Slovensko, prospech, štátnice, vek poslucháčov

Students from Slovakia to the Czech Technical University in Brno in the Interwar Period and their Academic Achievement. The study analyzed so far little theme being processed students from Slovakia at technical universities in Czechoslovakia in the interwar period. Because in Slovakia did not appear technical college, students had to travel from Slovakia to the Czech Republic or study abroad. First define the concept of a student from Slovakia, i.e. listener having permanent residence in the territory of today's Slovakia or Slovak nationality. Based on archival sources we determine the number of students in their respective fields. Next, we analyze their length of study, in favor of 1 and 2 state examination, as well as students age. In the results, we consider transfers of students from one department to another.
PEDAGOGIKA.SK, 2014, Vol. 5 (No. 2: 99-121)

Key words: students, Technical University, Slovakia, favor, exams, age listeners

Pred vznikom Československa bolo na území Slovenska päť vysokých škôl – Alžbetínska univerzita v Bratislave, Právnické akadémie v Košiciach

¹ Zber materiálu pre štúdiu bol vykonaný v rámci projektu KEGA č. 206STU-4/2012 „Študenti zo Slovenska na pražských a brnianskych technických vysokých školách v medzivojnovom období“ počas autorovho pôsobenia na MTF STU v Trnave. Článok bol finalizovaný až za autorovho pôsobenia na FSV UCM v Trnave. Autor ďakuje za ústretovosť pri bádaní riaditeľke Archívu VUT v Brne PhDr. Renate Krejčí.

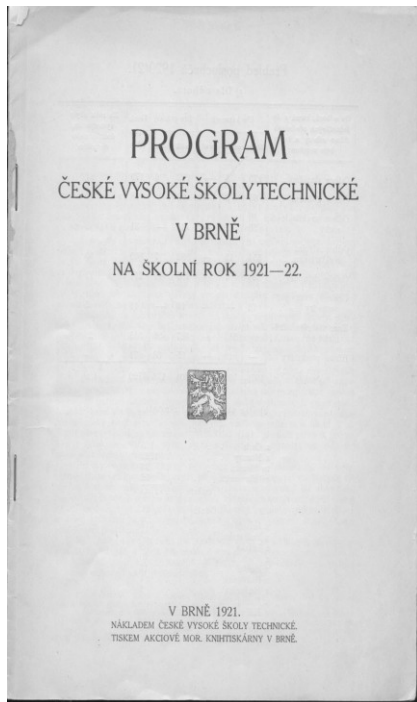
a v Prešove, Evanjelická teologická akadémia v Prešove a Vysoká škola banícka a lesnícka v Banskej Štiavnici (Placht, 1925, s. 5). Študenti zo Slovenska odchádzali študovať na technické vysoké školy, s výnimkou Banskej Štiavnice, do Budapešti, do Čiech (Praha, Brno), alebo na nemecké univerzity (Viedeň, Mníchov, Drážďany), príp. inam do zahraničia. Situácia sa začala meniť po skončení 1. svetovej vojny, keď Vysoká škola banícka a lesnícka v Banskej Štiavnici zanikla, vznikla Univerzita Komenského v roku 1919 v Bratislave, ale Slovenská vysoká škola technická (ďalej SVŠT) bola založená až v roku 1937.

Študent zo Slovenska, ktorý chcel študovať technické odbory, mal možnosť ísť študovať na vysoké školy technické, buď české (Praha, Brno) alebo nemecké (Berlín, Viedeň), príp. francúzske (Paríž). Štúdium v Brne bolo relatívne najlacnejšie. Lacnejšie ako Praha a ešte lacnejšie než Berlín, Viedeň alebo Paríž. To bol tiež dôvod, prečo tu študovali aj mnohí študenti z Bulharska (O. Franěk, 1969, s. 193).

Pokus o vybudovanie slovenskej vysokej školy technickej v Košiciach, ktorým poveril Vavro Šrobár ako minister pre správu Slovenska profesora brnianskej Českej vysokej školy technickej (ďalej ČVŠT) Michala Ursínyho, skončil neúspešne. Slovenský priemysel bol už likvidovaný a ozývali sa hlasy o nadbytočnosti technických vysokých škôl aj v Čechách (P. Mates, 1984, s. 14).

Úlohou štúdie bude analyzovať počty študentov zo Slovenska v jednotlivých odboroch a ich študijné výsledky, t. j. či absolvovali 1. a 2. štátnu skúšku, s akým prospechom, ak nie, do ktorého ročníka postúpili, ako dlho študovali, či prišli z inej vysokej školy, prešli na inú vysokú školu, alebo či v rámci vysokej školy prestúpili na iný odbor.

Na technických vysokých školách v Čechách študovalo množstvo cudzincov, čo bolo niekedy predmetom konfliktov. Napr. v školskom roku 1920/21 študovalo podľa „Programu ČVŠT“ (1921, s. 2) 114 študentov z Juhoslávie a len 52 študentov zo Slovenska, v školskom roku 1923/24 študovalo podľa „Programu ČVŠT“ (1923, s. 2) 75 študentov z Rumunska a len 60 zo Slovenska, v školskom roku 1928/29 študovalo podľa „Programu a seznamu osob“ (1929, s. 2) zo ZSSR 104 študentov a zo Slovenska len 102, alebo v školskom roku 1932/33 študovalo podľa „Programu a seznamu osob“ (1933, s. 2) ČVŠT v Brne 148 študentov z Bulharska, 134 z Poľska a 112 zo Slovenska. Pritom sa však v štatistikách pracuje s teritoriálnym určením a za poslucháčov zo Slovenska boli počítaní aj tí, ktorí pochádzali z Podkarpatskej Rusi. Študentov zo Slovenska však bývalo niekedy viac ako študentov z Čiech. Moravu a Sliezske uvádzali štatistiky osobitne.

Organizácia technických vysokých škôl v Čechách nebola rovnaká. Napr. České vysoké učení technické (ďalej ČVUT) v Prahe sa členilo na vysoké školy, ČVŠT v Brne na odbory, dnes by sme ich označili ako fakulty. ČVŠT v Brne mala štyri odbory:

- 1) inžinierskeho staviteľstva „A“ (konštruktívny a dopravný) a „B“ (vodohospodársky a kultúrny). Odbor kultúrneho inžinierstva zanikol v 20. rokoch. Ďalej sa tu študovalo zememeračské inžinierstvo;
- 2) strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva;
- 3) chemického inžinierstva;
- 4) architektúry a pozemného staviteľstva.

V štúdiu sa nebudeme zaoberať kurzami poistnej techniky, ktoré sa síce konali na pôde ČVŠT v Brne, ale nekončili 1. štátnicou a na ich absolvovanie nebola nutná maturitná skúška.

Obrázok č. 1: Program ČVŠT v Brne v školskom roku 1921/22

Od roku 1937 sa používal názov Vysoká škola technická Dr. E. Beneša. Dňa 16. 3. 1937 sa konala slávnostná promócia prezidenta republiky dr. Edvarda Beneša českým doktorom technických vied (Pokorný – Brandštert a kol., 1996, s. 9).

Pod pojmom *študenti zo Slovenska* rozumieme študentov, ktorí sa narodili alebo bývali na území Slovenska, to znamená aj inej, ako slovenskej národnosti. Súčasne sem zaradujeme aj študentov slovenskej národnosti bývajúcich mimo územia Slovenska. Do súboru nezaraďujeme študentov neslovenskej národnosti, ktorí navštevovali strednú školu na Slovensku, alebo ich rodičia mali trvalý pobyt (domovskú obec) na Slovensku, prípadne tu pracovali. Vzorku všetkých týchto študentov nedokážeme zachytiť kvôli absencii alebo neúplnosti údajov v „matričných“ hárkoch, ako ešte uvedieme ďalej. Tiež tu nie sú zahrnutí študenti, ktorí neskôr pracovali na území Slovenska (Bernát, 2013b, s. 48). Pod pojmom *študent* rozumieme kvôli zjednodušeniu aj študentky.

V skúmanom období tu študovalo celkom osem žien: dve na odbore stavebného inžinierstva: A. Čižmářová,² A. Mišíková,³ jedna na odbore strojníckeho inžinierstva: M. Sachová,⁴ štyri na odbore chemického inžinierstva: A. Feinerová,⁵ I. Löwyová⁶, G. Rothová⁷, ktoré sa hlásili k židovskej konfesii, a Ľ. Kožušská,⁸ jedna – M. A. Macurová⁹ na odbore architektúry a pozemného staviteľstva. Celkovo najviac žien študovalo na odbore chemického inžinierstva. Štúdium žien bolo umožnené po reforme štúdia v marci 1919. Ministerstvo školstva a národnej osvety potvrdilo právo žien na štúdium, keď mali predchádzajúce zodpovedajúce vzdelanie. Tým, ktoré študovali na technických vysokých školách ako hospitantky alebo mimoriadne študentky, bolo štúdium uznané (Placht – Havelka, 1932, s. 1435). Na ČVŠT sme takýto prípad z radov poslucháčok nezaznamenali.

² Anna Čižmářová (Čižmářová, * 20. 1. 1921 Bánovce nad Bebravou) neuviedla konfesiu a národnosť zapísala českú. Bývala v Černej Hore a po maturite na reálnom gymnáziu v Brne bola imatrikulovaná 16. 12. 1939. Vysokú školu navštevovala v rokoch 1939 – 1940 a 1945 – 1948.

³ Anna Mišíková (* 14. 9. 1911 Svrčinec) sa hlásila k rímskokatolíckej viere a národnosť uviedla slovenskú. Pochádzala z rodiny stredoškolského profesora. Bývala v Žiline a po maturite na reálnom gymnáziu v Žiline bola imatrikulovaná 24. 11. 1928. Študovala tu len jeden rok smer „A“. O tri roky neskôr tu študoval aj jej mladší brat Štefan, ale smer „B“.

⁴ Miluše Sachová (* 22. 10. 1919 Michalovce) sa hlásila k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzala českú. Bývala v Holešove a pochádzala z rodiny riaditeľa banky. Po maturite na reálnom gymnáziu v Brne bola imatrikulovaná 18. 12. 1937. Študovala tu v rokoch 1937 – 1940.

⁵ Augusta Feinerová (7. 5. 1920 Kremnica – 1939) si zapísala československú národnosť. Po absolvovaní gymnázia v Kremnici bola imatrikulovaná 17. 12. 1938.

⁶ Irena Löwyová (Lövy, * 10. 12. 1901 Nová Bystrica) sa hlásila k židovskej národnosti. Imatrikulovaná bola 16. 1. 1922. Študovala tu štvrtý ročník v školskom roku 1922 – 1923.

⁷ Gabriela Rothová (* 11. 9. 1918 Nitra) má zapísanú slovenskú národnosť. Po maturite na reálnom gymnáziu v Nitre bola imatrikulovaná 17. 12. 1938. Študovala tu v rokoch 1938 – 1940.

⁸ Ludmila Kožušská (* 25. 3. 1920 Lučenec) sa hlásila k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzala českú. Bývala v Brne a maturovala na reálnom gymnáziu v Brne. Imatrikulovaná bola 16. 12. 1939.

⁹ Matilda Akvitana Macurová (* 1920 Krásno nad Kysucou) sa hlásila k rímskokatolíckej viere a k slovenskej národnosti. Pochádzala z rodiny krčmára a po maturite na 1. štátnom reálnom gymnáziu v Brne najskôr študovala na prírodovedeckej fakulte a 16. 12. 1939 bola imatrikulovaná na ČVŠT v Brne. Vysokú školu navštevovala len jeden rok.

Najskôr tu študovala I. Löwyová z Novej Bystrice v rokoch 1922 – 1923. Prestúpila z Nemeckej vysokej školy technickej (ďalej NVŠT) v Brne, kde študovala v rokoch 1919 – 1922.

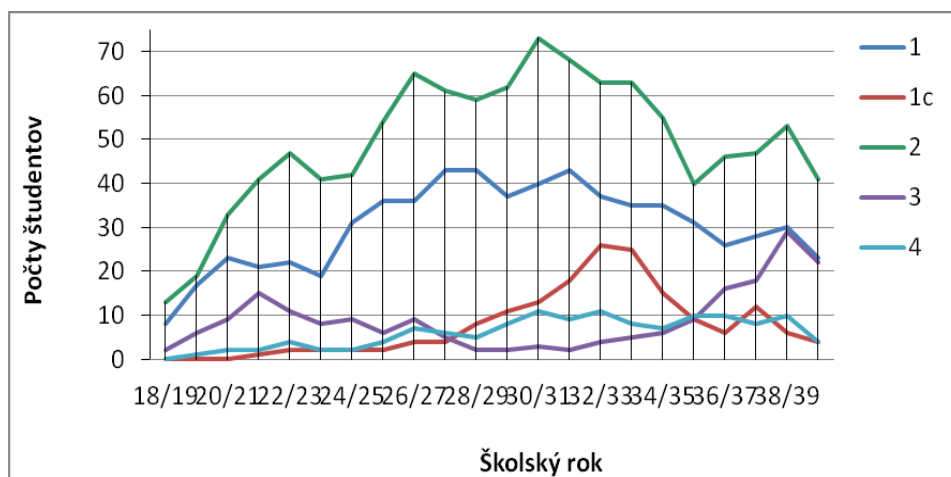
Obrázok č. 2: Zápis o štúdiu Vladimíra Murtina v 1. ročníku na odbor kultúrneho inžinierstva v školskom roku 1918/19

Archívny fond ČVŠT je najobsiahlejší zo všetkých fondov technických vysokých škôl v medzivojnovom období a je veľmi dobre skatalogizovaný. Vychádzame z primárnych prameňov „nationálií“ študentov, teda zápisov. Formuláre ČVŠT obsahovali v hlavičke okrem študijného roku aj údaj, či išlo o riadne alebo mimoriadne štúdium, deň zápisu a imatrikulácie, ďalej ročník a odbor, semester, čísla zápisu a legitimácie. Potom nasledovali údaje: priezvisko a meno, dátum narodenia, rodisko (okres, okresné hajtmanstvo a krajina), domovská obec, dnešné bydlisko obyvateľa, náboženstvo, národnosť, údaje o otcovi, príp. poručníkovi, matke, o maturitnom vysvedčení, posledné štúdiá, ústav a miesto, položky o školnom, prerušenie štúdia, zamestnanie v prípade prerušenia, a odvodové otázky (rok, výsledok, nastúpenie služby, príp. vojenský oddiel). Nie všetky položky študent vždy vyplnil. Niektoré otázky sa potom vo formulári menili.

Na druhej strane sa nachádzali zoznamy predmetov a vyučujúcich, u ktorých ich študent mal absolvovať. Každý formulár na konci študent podpísal vlastnoručne. Formulár „nationálií“ bol formátu A3 a zapisovalo sa na obidve strany. V školskom roku 1939/40 sa začali používať tiež formuláre

zjednodušené, ktoré v hlavičke uvádzali len študijný rok, meno poslucháča, či bol riadnym alebo mimoriadnym študentom, ročník, odbor a semester.

Ďalej využívame protokoly prvej a druhej štátnej skúšky, výkaz absolventov, zoznamy študentov a zoznamy imatrikulovaných študentov.

Graf č. 1: Počty študentov zo Slovenska na jednotlivých odboroch ČVŠT v Brne v medzivojnovom období

V grafe sú zaznamenaní študenti zo Slovenska na jednotlivých odboroch ČVŠT v medzivojnovom období. Odbory sme označili podľa číslovania v *Programu České vysoké školy technické v Brně na školní rok...1* – odbor inžinierskeho stavebníctva, 1c – odbor zememeračského inžinierstva, 2 – odbor strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva, 3 – odbor chemického inžinierstva a 4 – odbor architektúry a pozemného stavebníctva. Odbor zememeračského inžinierstva je uvedený samostatne, pretože mal samostatne vedené „národné“ a v rámci jednotlivých vysokých škôl bol radený rôzne; napr. na ČVUT v Prahe sa študoval na „Vysoké škole speciálních nauk“.

Ak analyzujeme počty študentov podľa odborov, tak najviac študentov: 331 navštevovalo odbor strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva, potom stavebného inžinierstva 182 študentov, chemického inžinierstva 76 študentov, zememeračského inžinierstva 70 študentov a najmenej odbor architektúry a pozemného stavebníctva: 45 študentov.

Daným výsledkom zodpovedajú počty študentov v jednotlivých školských rokoch. Najviac študentov 73 strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva navštevovalo školu v školskom roku 1930/31, v odbore stavebného inžinierstva to bolo 40 študentov v školskom roku 1930/31, v odbore chemického inžinierstva 29 študentov v školskom roku 1938/39, v zememeračskom 26

v školskom roku 1932/33 a jedenásť študentov odboru architektúry a pozemného stavitel'stva v školskom roku 1930/31. Uvedené počty boli v 30. rokoch, pričom v troch prípadoch to bolo v školskom roku 1930/31 a po jednom v školskom roku 1932/33 a 1938/39.

Otázka výberu vysokej školy a odboru študentmi bola daná rôznymi faktormi – od majetkových pomerov, cez zapojenie študenta do rodinnej firmy, až po záujem študenta o niektorú z oblastí techniky. Na danú otázku ale nedokážeme relevantne odpovedať, v skúmanej dobe sa nezisťovala a diskutabilné by bolo tiež zisťovanie validity údajov.

Údaje sú čiastočne skresľujúce, pretože niektorí študenti prestupovali počas školského roku na iný odbor, napr. S. Zachar¹⁰ z odboru architektúry a pozemného stavitel'stva na odbor inžinierskeho stavitel'stva. V školskom roku 1925/26 absolvoval zimný semester v jednom odbore a letný už v druhom odbore, podobne L. Verseghy¹¹ študoval v zimnom semestri školského roku 1931/32 odbor elektrotechnického inžinierstva a v letnom semestri už odbor stavitel'ského inžinierstva.

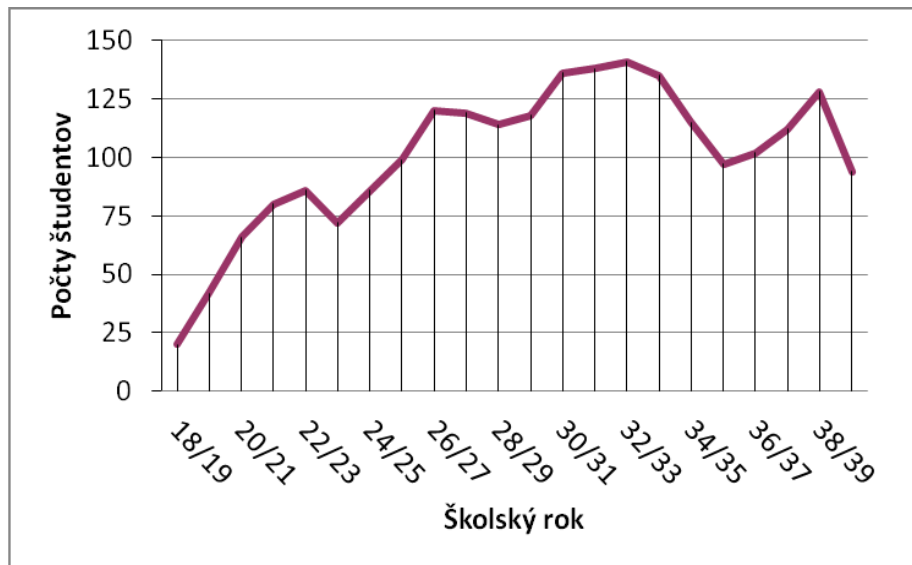
Unikátne študovali dva odbory súčasne, ako napr. I. Névery¹² alebo J. Nvota. Névery študoval v školskom roku 1934/35 odbor zememeračského inžinierstva a odbor strojníckeho inžinierstva. Ako majiteľ autoškoly si to mohol finančne dovoliť. V prvom odbore študoval ako riadny študent a v druhom ako mimoriadny študent. Š. Nvota¹³ študoval v školskom roku 1931/32 odbor elektrotechnického inžinierstva a v školskom roku 1934/35 odbor chemického inžinierstva. Obidva pokusy pokračovať paralelne v štúdiu dvoch odborov skončili neúspešne.

¹⁰ Stanislav Zachar (* 7. 6. 1906 Myjava), sa hlásil k židovskej viere a zapísal si slovenskú národnosť. Býval v Čadci a pochádzal z rodiny staviteľa. Po maturite na reálnom gymnáziu v Martine sa imatrikuloval 5. 12. 1925. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1925 – 1930. Štúdium ukončil 2. štátnou skúškou 2. 3. 1931 s prospechom veľmi dobrý.

¹¹ Ladislav Verseghy (* 18. 5. 1911 Bohumín) sa hlásil k rímskokatolíckej konfesii a národnosť uvádzal slovenskú. Býval v Priekope (dnes súčasť Martina) a pochádzal z robotníckej rodiny.

¹² Imrich Névery (Neveri, * 15. 11. 1907 Guta /dnes Kolárovo/) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal maďarskú. Býval v Komárne a po maturite na priemyselnej škole v Budapešti bol imatrikulovaný 15. 12. 1934. Študoval tu v rokoch 1934 – 1938.

¹³ Štefan Nvota (* 21. 9. 1913 Bački Petrovac /Juhoslávia/) sa hlásil k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a národnosť uvádzal slovenskú. Pochádzal z roľníckej rodiny a maturoval na reálnom gymnáziu v Novom Sade. Imatrikulovaný bol 15. 12. 1934. Druhú štátnu skúšku absolvoval 30. 6. 1939 s prospechom veľmi dobrý.

Graf č. 2: Počty študentov zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období

Ak spracujeme tieto údaje tak, aby študent bol započítaný v danom školskom roku len jedenkrát, tak zistíme, že na viacerých odboroch študovalo 36 študentov, tzn., že v rokoch 1918-1939/40 študovalo na ČVŠT v Brne celkom 631 študentov. Krivka mala rastúcu tendenciu vrcholiacu v školských rokoch 1922/23, 1926/27, 1932/33 a 1938/39. Poklesy nedokážeme relevantne vysvetliť, ale pravdepodobne tu zohrali významnú úlohu obdobia hospodárskej krízy, nedostatok pracovných miest pre inžinierov daného odboru atď.

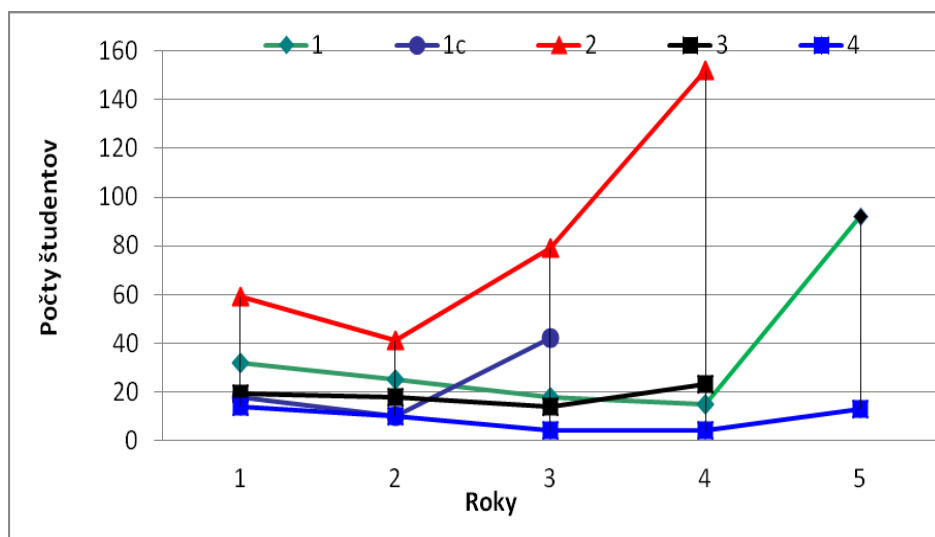
Najmenej študentov navštevovalo ČVŠT v Brne v školskom roku 1918/19-1920/21, kedy tu študovalo 20 študentov, resp. 46, ďalej 66 študentov. Je to pochopiteľné. Situácia v Československu bola neistá, na Slovensku bola stále ešte vojnová situácia, mnohí budúci študenti slúžili vo vojsku a odbor architektúry a pozemného staviteľstva sa konštituoval až v školskom roku 1919/20, podobne ako tri nové stolice odboru chemického inžinierstva. Zaujímavé je, že v turbulentných rokoch rozpadu Československa bol počet študentov v školskom roku 1939/40 až 94, teda viac ako v školských rokoch 1921/22 až 1924/25.

Situácia sa začala meniť postupne, predovšetkým od školského roku 1924/25, kedy tu študovalo 86 študentov zo Slovenska a viac ich bolo v školských rokoch 1930/31-1932/33, po 140 študentoch. Druhý najvyšší počet bol v školskom roku 1933/34, celkom 136 študentov a prekvapujúco v školskom roku 1938/39 až 128 študentov. Celkom až v 13 školských rokoch

presiahol počet študentov zo Slovenska hranicu 100 študentov, pričom v školskom roku 1935/36 navštevovalo ČVŠT v Brne 99 študentov.

Na otázku, do ktorého ročníka sa študenti dostali, je komplikovanejšie odpovedať z toho dôvodu, že dĺžka štúdia bola rôzna. Na odbore stavebného inžinierstva a architektúry a pozemného staveľstva bola dĺžka štúdia päť rokov, na odboroch strojníckeho, elektrotechnického a chemického inžinierstva bola dĺžka štúdia štyri roky a na odbore zememeračského inžinierstva tri roky. Na rozdiel od „nationálií“ NVŠT v Brne sú „nationáliá“ ČVŠT v Brne presnejšie zaznamenávané a poznáme posledný ročník štúdia všetkých študentov.

V grafe nie sú zaznamenaní dvaja mimoriadni študenti odboru chemického inžinierstva A. Lukács¹⁴ a M. Rauchwerberg.¹⁵ Obaja boli židovskej konfesie a študovali tu len jeden rok garbiarsky kurz v školskom roku 1930/31 a 1927/28.

Graf č. 3: Ročníky, ktoré boli poslednými pre študentov zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období podľa odborov

Všetky krivky zobrazujúce počty študentov v jednotlivých odboroch majú konvexný tvar. Odbory sme označili podľa číslovania 1 – odbor inžinierskeho staveľstva, 1c – odbor zememeračského inžinierstva, 2 – odbor strojníckeho

¹⁴ Arpád Lukács (* 13. 12. 1907 Seňa) si zapísal slovenskú národnosť. Predtým absolvoval NVŠT v Prahe. Imatrikuloovaný bol 7. 10. 1930.

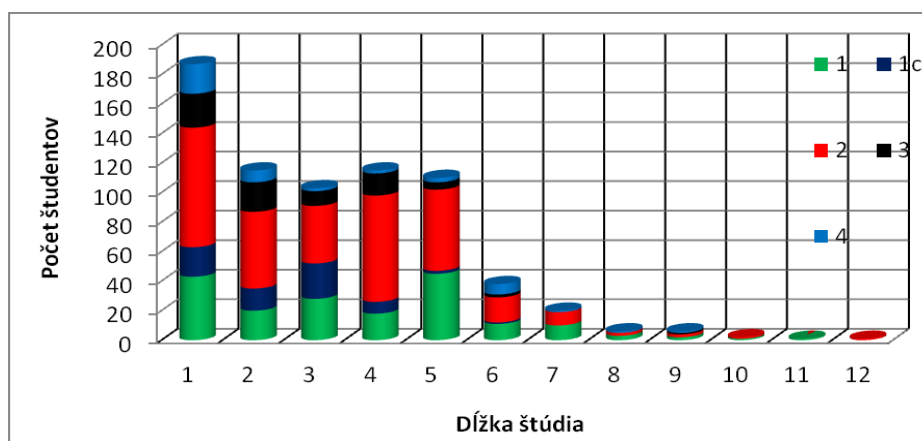
¹⁵ Mikuláš Rauchwerger (* 26. 9. 1904 Lipt. Sv. Mikuláš) si zapísal národnosť židovskú. Maturoval na reálnom gymnáziu v Lipt. Sv. Mikuláši.

a elektrotechnického inžinierstva, 3 – odbor chemického inžinierstva a 4 – odbor architektúry a pozemného staviteľstva.

Najvyšší počet bol v piatom ročníku, s výnimkou odboru architektúry a pozemného staviteľstva, kde najvyšší počet bol v prvom ročníku: 14 (t. j. 31,1 %) o jedného študenta viac ako v piatom ročníku: 13 študentov (28,9 %). Ďalším ročníkom s najvyšším počtom študentov bol prvý ročník. Bolo to pochopiteľné, pretože v prvom ročníku končili mnohí študenti kvôli náročnosti a odchádzali zo štúdií alebo prestupovali na iné odbory. Výnimku tvorí len odbor strojnícneho a elektrotechnického inžinierstva, kde druhým ročníkom s najvyšším počtom študentov bol štvrtý ročník: 80 študentov (24,2 %).

Naopak najmenej študentov končilo v druhom a treťom ročníku. Pokiaľ nedokončili druhý ročník, nemohli byť pripustení k 1. štátniciam.

Ďalšou otázkou, ktorá pred bádáním stojí, je dĺžka štúdia. V medzivojnovom období bolo možné navštevovať vysokú školu len v dennej, prezenčnej forme. Dištančné, diaľkové štúdium nebolo možné. Študent mohol byť riadnym alebo mimoriadnym študentom, alebo hosťom. Ak bol zamestnaný, musel predkladať v každom školskom roku súhlas úradu, alebo vojaci súhlas ministerstva národnej obrany. To bol napr. špecifický prípad kňaza – františkánskeho mnícha Š. Rakusa, ktorý tu študoval odbor architektúry a pozemného staviteľstva len v školskom roku 1929/30¹⁶.

Graf č. 4: Dĺžka štúdia študentov zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období podľa odborov

¹⁶ Štefan Rakus (* 10. 12. 1904 Kerestúr) sa hlásil k slovenskej národnosti. Predtým navštevoval reálne gymnázium v Trnave a potom teológiu. Na vysokú školu sa zapísal 11. 12. 1929. Pátrali sme po osude tohto mnícha, ale z provinciátu rádu sme nedostali odpoveď.

Tejto skutočnosti zodpovedala tiež dĺžka štúdia. Celkovú dĺžku štúdia nedokážeme pri niektorých študentoch presne zistiť. Ide o študentov, ktorí prišli z iných vysokých škôl a neuviedli, ako dlho študovali na svojej alma mater. Podobne, keď odišli študenti na inú vysokú školu, nie vždy sa dá presne zistiť celková dĺžka štúdia. Niektorí študenti prerušovali štúdium z rôznych dôvodov – zdravotných (V. Cibulka,¹⁷ A. Feinerová, K. Kohoutek,¹⁸ F. Ondrouch,¹⁹), finančných (J. Balala),²⁰ absolvovania vojenskej prezenčnej služby (J. Chrapko²¹), mobilizácie cez 1. svetovú vojnu (Š. Polyaček,²² A. Řepa, I. Štern²³), rodinných, cestovania do zahraničia (J. Filo²⁴) atď. Podrobnejšie sa

¹⁷ Vladimír Cibulka (* 17. 9. 1911 Zástřizly – 24. 10. 1974 Bratislava) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a uvádzal českú národnosť. Býval v Bratislave, kde bol jeho otec školníkom. Po maturite na priemyselnej škole v Bratislave bol imatrikulovaný 11. 12. 1930 na odbor architektúry a pozemného staviteľstva. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1930 – 1932. Po vyzdravení dokončil štúdiá na ČVUT v Prahe.

¹⁸ Karel Kohoutek (* 24. 10. 1900 Moravská Ostrava) sa hlásil k rímskokatolíckemu vyznaniu a národnosť uvádzal českú. Býval v Trenčíne. Maturoval na reálnom gymnáziu v Lipníku nad Bečvou. Imatrikulovaný bol 6. 12. 1918 na odbor stavebného inžinierstva smer „A“. Študoval na ČVŠT v Brne 1918 – 1920 a 1922 – 1924, potom prestúpil na odbor zememeračského inžinierstva, kde študoval v rokoch 1926 – 1930 a 1932 – 1934.

¹⁹ František Ondrouch (* 4. 8. 1909 Bratislava) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal českú. Jeho otec bol zubárom a František maturoval na reálnom gymnázium v Prostějove. Na odbor chemického inžinierstva bol imatrikulovaný 21. 11. 1928. Študoval v rokoch 1928 – 1934 a 1935 – 1938. Dňa 12. 12. 1936 absolvoval 1. štátnu skúšku s prospechom *vyhovel*. Štúdium prerušil z dôvodu ochorenia na „krčnou TBC“.

²⁰ Jozef Balala (* 12. 4. 1902 Křimice) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Býval vo Veľkej Bytči a po maturite na reálke v Žiline bol imatrikulovaný na odbor strojníckeho inžinierstva 22. 11. 1924. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1923 – 1931. Prvú štátnu skúšku absolvoval 27. 6. 1928 s prospechom *vyhovel*.

²¹ Ján Chrapko (* 1. 1. 1892 Papradno) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Pochádzal z maloroľníckej rodiny. Po maturite v Déve (Sedmohradsko) študoval na VŠT v Budapešti. Na ČVŠT v Brne bol imatrikulovaný 13. 12. 1919. Študoval tu v rokoch 1919 – 1921 odbor kultúrneho inžinierstva a v roku 1922 úspešne ukončil štúdium.

²² Štefan Polyaček (* 19. 12. 1891 Ilava) sa hlásil k rímskokatolíckej konfesii a uvádzal slovenskú národnosť. Po maturite na gymnáziu v Nitre študoval na VŠT v Budapešti. Na ČVŠT v Brne bol imatrikulovaný 4. 12. 1920 na odbor kultúrneho inžinierstva. Študoval tu len v školskom roku 1920 – 1921.

²³ Izidor Štern (Stern, * 18. 1. 1899 Beckov) sa hlásil k židovskej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Po maturite na reálnom gymnáziu v Novom Meste nad Váhom bol

nebudeme zaoberať študentmi, ktorí prerušili štúdium z dôvodu uzatvorenia vysokých škôl za Protektorátu Čechy a Morava.

Študenti technických škôl mali podstatne menej možností si privyrobiť popri štúdiu ako študenti na univerzite, predovšetkým na právnickej a filozofickej fakulte. Veľká časť študentov sa nemohla spoliehať len na pomoc rodiny. Študenti svojou prácou uľahčovali rodine náklady na štúdiá, niektorí sa museli vydržiavať sami (D. Krejčí et al., 1924, s. 37).

Na rozdiel od NVŠT v Brne pomerne málo študentov bolo vyčiarknutých pre nezaplatenie školného. Tak vysoký počet pečiatok „Gestrichen wegen Nichtzahlung des Unterrichtsgeldes im..... Sem. 19...../..... laut Rektorats-Zahl..... ex 19.....“ ako v „nationáliách“ v NVŠT v Brne, sa nevyskytoval ani na jednej technickej vysokej škole v Čechách.

Unikátne vyčiarknutie zo štúdiá sa udialo u študentov odborov chemického inžinierstva H. Kaufmanna a V. Biermanna v školskom roku 1938/39. Obaja sa hlásili k židovskej konfesii. Kaufmann maturoval na lýceu v Bukurešti. Bol „vyškrtnut pro maturitu v cizině“.²⁵ Naproti tomu v „Seznamu nově imatrikulovaných posluchačů ve stud. roce 1938/39, která se konala 17. prosince 1938“ je uvedené, že vystúpil.

Pri V. Biermanovi, ktorý prestúpil z NVŠT v Brne, bol ako študent 3. ročníka „vyškrtnut pro imatrikulaci“,²⁶ podobne M. Polyár²⁷ bol vyškrtnutý pre nedostavenie sa na imatrikuláciu 2. 2. 1938. Každý študent musel byť imatrikulovaný, to znamená zúčastniť sa imatrikulačného aktu a prisahať poslušnosť dekanovi a profesorskému zboru. Nedostavenie sa na imatrikuláciu znamenalo vyčiarknutie zo štúdiá podľa vyhlášky r. č. 1924/9. Veľmi často

imatrikulovaný 12. 11. 1921 na odbor zememeračského inžinierstva a študoval tu dva roky 1921 – 1923.

²⁴ Juraj Filo (Filló, Filó, * 5. 10. 1910 Nové Zámky) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal maďarskú. Maturitu zložil na reálnom gymnáziu v Nových Zámkoch a imatrikulovaný bol 24. 5. 1930. Odbor architektúry a pozemného staviteľstva študoval v rokoch 1930 – 1938. V letnom semestri školského roku 1932/33 prerušil štúdium a odišiel na poznávaciu cestu. Prvú štátnu skúšku absolvoval 13. 2. 1937 s prospechom *vyhovel*.

²⁵ Henrich Kaufmann (* 27. 4. 1920 Viedeň) uvádzal národnosť československú a býval v Holíči. Taký istý záznam sa nachádzal aj v „nationáliách“ školského roku 1938/39.

²⁶ Viliam Biermann (* 28. 8. 1906 Banská Štiavnica) si zapísal národnosť židovskú. Materinskú reč v „nationáliách“ NVŠT v Brne uvádzal nemeckú. Býval v Kálnici. Presnejší dôvod vyčiarknutia nebol uvedený.

²⁷ Michal Polyár (Polgár, * 27. 9. 1907 Süly /dnes Šuľany/) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal maďarskú. Býval v Éberharde /dnes Malinovo/. Pochádzal z robotníckej rodiny a po maturite na reálnom gymnáziu v Bratislave študoval v rokoch 1927 – 1932.

dôvod odchodu nebol v „nationaliách“ uvedený, len sa tu nachádza zápis „vystoupil“.

Študent sa mohol nechať sám vyškrtnúť, ako napr. E. Szabó²⁸ z odboru zememeračského inžinierstva v letnom semestri školského roku 1937/38.

Dĺžka štúdia sa odvíjala tiež od dĺžky štúdia, ako sme už uviedli. Snaživí študenti navštevovali dva odbory – napr. A. Přibík²⁹ odbor strojníckeho inžinierstva v rokoch 1924 – 1926 a zememeračského inžinierstva v rokoch 1928 – 1932.

Najviac študentov, viac ako $\frac{1}{4}$ zo Slovenska, na ČVŠT v Brne v medzi-vojnovom období navštevovalo školu jeden rok celkom 187 študentov, t. j. 26,6 % zo všetkých študentov zo Slovenska. Podobne vysoký počet študentov navštevoval len dva roky ČVŠT v Brne celkom 114 študentov, t. j. 16,2 %. Ako sme už uviedli pri analýze ročníka štúdia, náročnosť štúdia viedla k odchodu z vysokej školy alebo prestupu na iný odbor. Rok alebo dva roky tu študovali tiež študenti, ktorí prišli z iných vysokých škôl, aby absolvovali 1. či 2. štátnu skúšku.

Tri, štyri, alebo päť rokov tu študovalo 103, 115 a 110 študentov. Náročnosť štúdia nútila študentov predlžovať svoje štúdiá. Preto niektorí študenti zo Slovenska navštevovali školu šesť až dvanásť rokov. Investície do štúdia bolo nutné zúročiť. Počet študentov študujúcich viac ako sedem rokov prudko klesal. Osem rokov študovali len šiesti študenti (J. Balala, P. Golovčanský,³⁰ J. Gryllus,³¹ M. A. P. Harminc,³² O. Radó,³³ B. Sigmund³⁴), deväť rokov šiesti

²⁸ Eugen Szabó (* 15. 3. 1916 Imel) hlásil sa k rímskokatolíckej konfesii a národnosť uvádzal maďarskú. Pochádzal z učiteľskej rodiny a po maturite na gymnáziu v Komárne bol imatrikulovaný 18. 12. 1937. Študoval tu len v školskom roku 1937 – 1938.

²⁹ Antonín Přibík (* 16. 10. 1905 Oroska) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a uvádzal národnosť českú. Býval v Bratislave a po absolvovaní reálky v Brne bol imatrikulovaný 22. 11. 1924. Druhýkrát bol imatrikulovaný 15. 5. 1928. Ani na jednom odbore neabsolvoval 1. štátnicu.

³⁰ Peter Golovčanský (* 5. 10. 1898 Vladikavkaz) sa hlásil k pravoslávnej viere a národnosť uvádzal československú. Býval v Nitre a maturoval na reálnom gymnáziu. Imatrikulovaný bol na odbore inžinierskeho staviteľstva, smer A 2. 12. 1922. Študoval v rokoch 1922 – 1925, 1926 – 1928 a 1929 – 1931. Prvú štátnu skúšku absolvoval 25. 6. 1927 s prospechom vyhovel na ČVŠT v Brne a 2. štátnu skúšku 10. 6. 1941, tiež s prospechom vyhovel na SVŠT v Bratislave.

³¹ Ján Gryllus (* 30. 4. 1903 Ružomberok) sa hlásil k evanjelickej viere augsburského vyznania a uvádzal slovenskú národnosť. Pochádzal z úradníckej rodiny. Maturoval na reálnom gymnáziu v Ružomberku. Imatrikulovaný bol 12. 11. 1921 na odbor strojníckeho inžinierstva. Študoval v rokoch 1921 – 1929. Prvú štátnu skúšku 12. 2. 1927 s prospechom vyhovel a 2. štátnu skúšku 20. 6. 1936 s prospechom vyhovel.

³² Milan A. P. Harminc (* 31. 5. 1905 Žilina) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť si napísal slovenskú. Jeho otec bol architektom a býval v Bratislave. Po maturite

študenti (A. Berender,³⁵ J. Dobrota,³⁶ J. Filo, V. Gschwandtner,³⁷ F. Ondrouch, K. Točík³⁸), desať rokov dvaja študenti (P. Vaclavík,³⁹ F. Zuček⁴⁰) a jedenásť

na reálke v Bratislave sa 2. 12. 1922 imatrikuloval na odbore architektúry a pozemného staviteľstva, ktorý navštevoval v rokoch 1921 – 1929. Prvú štátnu skúšku absolvoval 13. 2. 1926 s prospechom vyhovel a 2. štátnu skúšku 14. 12. 1929 tiež s prospechom vyhovel.

³³ Ondrej Radó (*7. 9. 1910 Komárno) sa hlásil k židovskej viere a uvádzal maďarskú národnosť. Býval v Černíku a pochádzal z rodiny poštového úradníka. Po maturite na gymnáziu v Komárne sa 24. 11. 1928 imatrikuloval na odbor stavebného inžinierstva, smer „B“. V rokoch 1928 – 1937 študoval na ČVŠT v Brne, kde 8. 2. 1933 absolvoval 1. štátnu skúšku s prospechom vyhovel. V roku 1937 prestúpil na NVŠT v Brne.

³⁴ Bohumír Sigmund (* 1914 Komárno) sa hlásil k československej cirkvi a národnosti českej. Býval v Ostrove nad Oslavou a maturoval na reálnom gymnáziu v Brne. Študoval odbor inžinierskeho staviteľstva smer „A“ v rokoch 1932 – 1940 a v roku 1945. Prvú štátnu skúšku absolvoval 8. 2. 1935 s prospechom veľmi dobre a 2. štátnu skúšku 25. 3. 1945 s prospechom vyhovel.

³⁵ Alojz Berender (* 24. 11. 1897 Žilina) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a uvádzal slovenskú národnosť. Po maturite na reálnom gymnáziu bol imatrikulovaný 13. 5. 1922 na odbor strojníckeho inžinierstva, smer dopravný, ktorý študoval v rokoch 1922 – 1930. Prvú štátnu skúšku absolvoval 15. 12. 1928 s prospechom vyhovel a 2. štátnu skúšku 11. 6. 1932 s prospechom vyhovel.

³⁶ Július Dobrota (Dabrota, * 4. 8. 1900 Trnovec) sa hlásil k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a národnosť uvádzal slovenskú. Jeho otec bol krčmárom a J. Dobrota získal maturitu na gymnáziu v Liptovskom sv. Mikuláši. Na ČVŠT prišiel z VŠT v Budapešti. Imatrikulovaný bol 13. 12. 1919 na odbor elektrotechnického inžinierstva, smer prevádzkový. Na ČVŠT študoval v rokoch 1919 – 1928. Prvú štátnu skúšku absolvoval 29. 6. 1926 s prospechom vyhovel a 2. štátnu skúšku 14. 4. 1934 s prospechom veľmi dobrý.

³⁷ Vojtech Gschwandtner (* 14. 6. 1906 Žilina) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a uvádzal slovenskú národnosť. Býval v Pezinku a maturoval na reálke v Žiline. Imatrikulovaný bol na odbore inžinierskeho staviteľstva, smer „A“. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1924 – 1933. Prvú štátnu skúšku absolvoval 25. 6. 1927 s prospechom veľmi dobre. 29. 10. 1933 vystúpil.

³⁸ Karol Točík (* 29. 7. 1911 Moravské Lieskové) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a uvádzal slovenskú národnosť. Pochádzal z rodiny školského inšpektora a po maturite na reálnom gymnáziu v Žiline študoval na Lekárskej fakulte UK v Bratislave v rokoch 1929 – 1930. Imatrikulovaný bol 5. 12. 1931 na odbor stavebného inžinierstva, smer „A“. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1931 – 1939. Dňa 4. 12. 1933 absolvoval 1. štátnu skúšku s prospechom veľmi dobrý a 4. 12. 1939 prestúpil na NVŠT v Brne.

³⁹ Pavol Vaclavík (* 7. 1. 1909 Veľká Bytča /dnes Bytča/) sa hlásil k rímskokatolíckemu náboženstvu a národnosť uvádzal slovenskú alebo československú. Jeho otec bol krčmárom vo Veľkej Bytči a maturoval na priemyselnej škole v Košiciach. Študoval tu v rokoch 1929 – 1939. Prvú štátnu skúšku absolvoval 14. 12. 1933 s prospechom vyhovel. V roku 1939 prestúpil na SVŠT v Bratislave.

rokov K. Záruba, študujúci v rokoch 1924-1934-1935-1936⁴¹ a dvanásť rokov E. Funk, študujúci v rokoch 1926-1938.⁴²

S podobnou, aj dlhšou dobou štúdia, u študentov zo Slovenska, sa stretávame aj na NVŠT v Brne, vlastne vôbec u všetkých študentov. Určitú raritu predstavoval študent Václav Roštaplil, nepochádzajúci síce zo Slovenska, ktorý študoval odbor architektúry a pozemného staveľstva 20 rokov, t. j. v rokoch 1919 – 1939. To znamená od založenia odboru až po jeho uzavretie počas Protektorátu Čechy a Morava.

Dĺžka štúdia, ako sme už konštatovali, bola do veľkej miery závislá na dĺžke odboru daného ročníka. Len 36 študenti však zmenili odbor štúdia, a tak ich celková dĺžka štúdia bola dlhšia. E. Bunčák⁴³ zmenil až tri odbory. Najskôr študoval odbor stavebného inžinierstva v školských rokoch 1931 – 1933, v školskom roku 1933 – 1934 navštevoval odbor chemického inžinierstva, aby ešte v tom istom školskom roku prešiel na odbor elektrotechnický, ktorý študoval až do školského roku 1938/39. V roku 1940 prestúpil na NVŠT v Brne, kde študoval v školskom roku 1940/41.

Proti dlhému štúdiu protestovali aj niektoré profesorské zbory, požadujúce vylúčiť poslucháčov navštevujúcich vysokú školu neprímerane dlho. Niečo podobné prebehlo aj v Nemecku, kde došlo k vylučovaniu študentov „Zwangexmatrikulation“.

Iní študenti o skončení jedného odboru začali študovať druhý odbor – napr. J. Izák navštevoval najskôr odbor chemického inžinierstva v rokoch 1920 –

⁴⁰ František Zuček (* 23. 5. 1912 Žilina) sa hlásil k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a uvádzal slovenskú národnosť. Pochádzal z robotníckej rodiny a po absolvovaní reálneho gymnázia v Žiline bol 10. 12. 1929 imatrikulovaný na odbor stavebného inžinierstva na smer „A“. Absolvoval tu len 1. štátnu skúšku 13. 2. 1937 s prospechom vyhovet.

⁴¹ Karel Záruba (* 8. 9. 1906 Košice) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a k českej národnosti. Pochádzal z dôstojníckej rodiny a býval v Košiciach. Po maturite na reálnom gymnázii v Košiciach sa imatrikuloval 24. 11. 1924 na odbor stavebného inžinierstva, smer „A“. Po prerušení štúdia sa znovu imatrikuloval 14. 12. 1925. Prvú štátnu skúšku absolvoval 10. 12. 1927 s prospechom vyhovet. O absolvovaní druhej štátnej skúšky sme nenašli záznam.

⁴² Ernest Funk (* 30. 9. 1904 Rajecké Teplice) hlásil sa k rímskokatolíckej cirkvi a k československej národnosti. Pochádzal z úradníckej rodiny. Po absolvovaní priemyselnej školy v Košiciach bol imatrikulovaný 6. 12. 1926. Dostal sa až do tretieho ročníka odboru strojníckeho inžinierstva, dopravný smer. Po neabsolvovaní 1. štátnice vystúpil zo školy.

⁴³ Ludovít Bunčák (* 7. 2. 1914 Praha) sa hlásil k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a národnosť uvádzal slovenskú. Býval v Grinave pri Modre a pochádzal z učiteľskej rodiny. Po maturite na reálnom gymnázii v Skalici bol imatrikulovaný 10. 12. 1932.

1925 a potom odbor strojníckeho inžinierstva, V. Markuš⁴⁴ po absolvovaní odboru stavebného inžinierstva odbor zememeračského inžinierstva.

Niektorí examinátori, napr. profesor Jaroslav Syřiště na odbore architektúry a pozemného staviteľstva, boli mimoriadne prísni. Študentom tak nezostávalo iné, ako prestúpiť na iný odbor, buď na NVŠT v Brne alebo na ČVUT v Prahe. Ak absolvovali potrebné skúšky, po štvrtom, najneskôr v piatom semestri, poslucháči písomne požiadali predsedu skúšobnej komisie o pripustenie k 1. štátnej skúške, nazývanej tiež „obecná“. Museli predložiť požadované doklady, ako maturitné vysvedčenie, index, vysvedčenie o prospechu, preukaz o absolvovaní požadovaných semestrov, potvrdenie o zaplatení požadovanej taxy. Prvá štátna skúška sa skladala zo základných predmetov podľa odboru a tie upravoval skúšobný poriadok už z 24. 3. 1912, ktorý bol upravovaný výnosmi Ministerstva školstva a národnej osvety. Skúška bola písomná podľa odboru a ústna, ktorá mohla trvať navyše jednu hodinu.

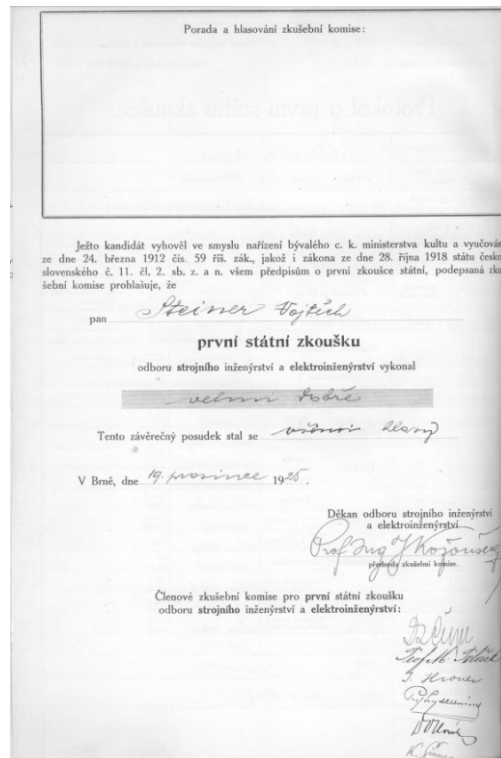
Prvá štátna skúška, ktorú by sme v súčasnosti mohli prirovnať k bakalatúre, bola veľmi náročná. Skúšobná komisia pozostávala z profesorov a menovalo ich ministerstvo školstva a národnej osvety.

Niektorí študenti neboli pripustení ku skúške z dôvodu nezvládnutia povinných skúšok či nezaplatenia poplatku. Celkom sme našli sedem študentov, ktorí ju opakovali. Napr. neboli pripustení z odboru strojníckeho inžinierstva J. Balala 8. 2. 1928, ale 27. 6. 1928 už pri skúške prosperel, alebo E. Bruder 8. 2. 1930 neabsolvoval a 27. 6. 1930 už prosperel, F. R. Matyáš v roku 1936, ale 13. 2. 1937 už prosperel, z odboru elektrotechnického inžinierstva G. Löffelholz a Š. Nvota 8. 2. 1930 neabsolvovali a 21. 6. 1930 už prospereli.

Skúšku na prvý termín neabsolvoval v odbore elektrotechnického inžinierstva L. Lax, 13. 2. 1931 nevyhovel, ale 24. 6. 1931 už vyhovel. Niektorí študenti odstúpili zo skúšky, ako napr. E. Pauner z odboru strojníckeho inžinierstva 10. 12. 1927, ale 8. 2. 1928 prosperel. Unikátne bolo rozhodnutie komisie pri skúšaní repetenta K. Henzélyho⁴⁵ 25. 6. 1932. Nariadili mu znovu si zapísať predmety: fyziku a deskriptívnu geometriu. Prvú štátnu skúšku absolvoval až 26. 10. 1933 s prospechom vyhovel.

⁴⁴ Vojtech Markuš (* 26. 6. 1906 Siladice) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Po maturite na reálnom gymnáziu v Budapešti študoval na ČVUT v Prahe. Imatrikulovaný bol 14. 12. 1935. Študoval tu v školskom roku 1935/36.

⁴⁵ Karol Henzély (* 13. 7. 1909 Spišské Podhradie) sa hlásil k rímskokatolíckemu vyznaniu a národnosť zapísal slovenskú. Po maturite na reálnom gymnáziu v Košiciach a po štúdiu na ČVUT v Prahe bol na ČVŠT v Brne imatrikulovaný 10. 12. 1929 a študoval tu až do školského roku 1934/35.

Obrázok č. 3: Záznam o absolvovaní 1. štátnej skúšky V. Steinerom.

V súvislosti s prísnosťou examinátorov je pozoruhodné, že niektorí študenti z NVŠT v Brne prešli na ČVŠT v Brne, kde absolvovali 1. štátnu skúšku a potom sa niekedy aj vrátili na svoju alma mater. Týkalo sa to predovšetkým odboru strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva.

Tabuľka č. 1: Absolventi 1. štátnej skúšky zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období

Odbory inžinierstva	Prospech				
	vyhovel	veľmi dobre	vyznamenaný	celkom	% zo všetkých študentov
stavebného	50	46	10	106	58,2
strojníckeho a elektrotechnického	89	64	21	174	52,6
chemického	5	18	2	25	32,9
architektúry a pozemného staviteľstva	12	7	0	19	42,2
celkom	156	135	33	324	46

V tabuľke nie sú uvedení absolventi zememeračského inžinierstva, ktorých uvedieme pri 2. štátnej skúške. Zo 704 študentov absolvovalo 1. štátnu skúšku 324 študentov, t. j. 46 %. Najvyššie percento absolventov mal odbor stavebného inžinierstva: 58,2 %, potom strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva 52,6 % (L. Bernát, 2013a, s. 58), naopak, najmenej odbor chemického inžinierstva: 32,9 % a architektúry a pozemného staviteľstva: 42,2 %.

Klasifikácia bola niekedy uvádzaná v stupnici „dobre“, „prospel“ – zjednodušíme to na „vyhovelo“ a „výborne“ – uvádzame jednotne „vyznamenáný“. NVŠT mali stupnicu so štyrmi škálami.

Z hľadiska výsledkov je zaujímavý odbor chemického inžinierstva, v ktorom prospelo veľmi dobre viac študentov ako len vyhovelo. V odbore architektúry a pozemného staviteľstva sa prítomnosť pri skúške prejavila v tom, že ani jeden zo študentov neprospeľ s vyznamenaním.

Všetkých študentov zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období, ktorí získali 1. štátnu skúšku, aj na iných vysokých školách, bolo celkom 372, t. j. 52,8 %.

Druhá štátna skúška, rovnajúca sa v súčasnosti druhému stupňu vysokoškolského štúdia, sa konala z odborných predmetov a skladala sa z teoretickej a praktickej časti. Dôvody nezvládnutia 2. štátnej skúšky boli podobné ako pri 1. štátnej skúške – nezvládnutie povinných skúšok a nezaplatenie poplatku. Celkom sme našli dvoch študentov, ktorí ju opakovali – jeden z odboru stavebného inžinierstva (H. Schlesinger) a jeden z architektúry a pozemného staviteľstva (T. Kraus).

Niektorí študenti ju nezvládli ani na druhý pokus – napr. Š. Mišík⁴⁶ z odboru stavebného inžinierstva 28. 4. a 25. 6. 1938, alebo ju úspešne absolvovali až na tretí pokus, ako L. Moskovitz,⁴⁷ L. Sümeg,⁴⁸ M. Szöke,⁴⁹ iní študenti odstúpili zo skúšky, ako napr. K. Kohoutek, ktorý ochoreľ v deň skúšky, alebo J. Presser.

⁴⁶ Štefan Mišík (* 6. 4. 1914 Svrčinovec) sa hlásil k rímskokatolíckej konfesii a národnosť uvádzal československú. Pochádzal z rodiny stredoškolského profesora. Po maturite na reálnom gymnáziu v Žiline bol imatrikulovaný 5. 12. 1931. Študoval tu v rokoch 1931 – 1936.

⁴⁷ Ladislav Moskovitz (* 10. 3. 1894 Tiszaszentmárton /Maďarsko/) sa hlásil k židovskej konfesii a národnosť uvádzal slovenskú. Býval v Kozárovciach a po maturite na reálnom gymnáziu v Leviciach študoval na NVŠT v Brne. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1925 – 1929.

⁴⁸ Ladislav Sümeg (* 1900 Levice) po štúdiu na VŠT v Budapešti tu študoval v rokoch 1927 – 1928.

⁴⁹ Mikuláš Szöke (* 3. 12. 1907 Malacky) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Býval v Nových Zámkoch, kde bol jeho otec riaditeľom banky. Po maturite na reálnom gymnáziu v Nových Zámkoch bol imatrikulovaný 6. 12. 1926. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1926 – 1932.

Tabuľka č. 2: Absolventi 2. štátnej skúšky zo Slovenska na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období

Odbory inžinierstva	Prospech				
	vyhovel	veľmi dobre	vyznamenaný	celkom	% zo všetkých študentov
stavebného	56	17	4	77	42,3
zememeračského	50	46	10	106	58,2
strojníckeho a elektrotechnického	39	37	11	87	26,3
chemického	9	4	3	16	21
architektúry a pozemného staviteľstva	7	1	0	8	17,8
celkom	166	109	32	307	43,6

Zo 704 študentov absolvovalo 2. štátnu skúšku 307 študentov, t. j. 43,6 %. Najvyššie percento absolventov mal odbor zememeračského inžinierstva: 106 študentov, t. j. 58,2 %, potom strojníckeho a elektrotechnického inžinierstva: 100 študentov, t. j. 30,2 % (L. Bernát, 2013a, s. 59), ďalej stavebného inžinierstva: 77 študentov, t. j. 42,3 %. Najmenej bolo, podobne ako pri 1. štátnej skúške, len osem študentov z odboru architektúry a pozemného staviteľstva, t. j. 17,8 %. Taktiež tu ani jeden zo študentov neprospeš s vyznamenaním. Druhý najnižší počet študentov 16, bol z odboru chemického inžinierstva (21 %).

Obrázok č. 4: Záznam o absolvovaní 2. štátnej skúšky Š. Fajnora z odboru architektúry

K obsahu a forme štátnych skúšok sa viedla počas predmníchovskej ČSR bohatá diskusia a zostavovalo niekoľko ankiet. 2. štátna skúška sa mala skladať z projektu – písomnej práce a po 14 dňoch z ústnej skúšky (*Návrhy na řešení jednotlivých otázek*, 1931, s. 61).

Posledná otázka, ktorá pred nami stojí, je vek, v ktorom absolvovali študenti 1. a 2. štátnu skúšku. Odpoveď závisí od strednej školy, ktorú poslucháč predtým absolvoval. Niekedy sa nedalo presne zistiť, z ktorej strednej školy študent prišiel.

Dĺžka štúdia na stredných školách nebola rovnaká. Na reálkach sa študovalo o rok menej ako na gymnáziách. Otázke stredných škôl, obsahu ich vyučovania sa venovala v predmníchovskej Československej republike bohatá diskusia a problém presahuje rozsah a cieľ našej štúdie.

Tabuľka č. 3: **Vek absolventov zo Slovenska pri 1. a 2. štátnej skúške na ČVŠT v Brne v medzivojnovom období**

Odbory inžinierstva	Priemerný vek	
	1. štátna skúška	2. štátna skúška
stavebného	21,4	26,9
zememeračského	7	23,3
strojníckeho a elektrotechnického	22,8	26,4
chemického	22	23,9
architektúry a pozemného staviteľstva	22,3	26,9

Odbor zememeračského inžinierstva bol špecifický svojou dĺžkou tri roky, ako aj svojou organizáciou štúdia, preto ho budeme analyzovať len čiastočne.

Vek študentov pri 1. štátnej skúške bol 22 – 23 rokov. Najmladší traja študenti dosiahli vek 18 rokov I. Winholz⁵⁰ z odboru stavebného inžinierstva, smer „A“, ktorý absolvoval skúšku 15. 12. 1923 s prospechom vyznamenaný, E. Erdélyi,⁵¹ z odboru elektrotechnického inžinierstva, ktorý absolvoval skúšku 18. 12. 1926 s prospechom vyznamenaný a Š. Škvarenina⁵² z odboru chemického inžinierstva. Najstarší absolventi dosiahli vek nad 30 rokov – 30

⁵⁰ Štefan Škvarenina (* 28. 1. 1905 Bánovce nad Bebravou) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a slovenskej národnosti. Po maturite na reálnom gymnáziu v Novom Meste nad Váhom bol imatrikovaný 12. 11. 1921.

⁵¹ Eduard Erdélyi (* 13. 7. 1908 Hlohovec) sa hlásil k židovskej konfesii a národnosť uvádzal slovenskú. Pochádzal z učiteľskej rodiny a po maturite na reálnom gymnáziu v Brne bol imatrikovaný 22. 11. 1924. Na ČVŠT študoval v rokoch 1924 – 1926, potom prestúpil na NVŠT v Brne.

⁵² Imrich Windholz (* 28. 4. 1905 Hronec) sa hlásil k židovskej viere a národnosti. Býval v Hornom Turčeku. Po maturite na reálnom gymnáziu bol imatrikovaný 12. 11. 1921. Druhú štátnu skúšku absolvoval 28. 3. 1928 s prospechom vyhovet.

rokov D. Gyalokay⁵³ z odboru stavebného inžinierstva, smer „B“, 31 rokov A. Berender⁵⁴ z odboru strojníckeho inžinierstva a 32 rokov V. Kováč⁵⁵ z odboru elektrotechnického inžinierstva.

Najmladší absolvent, už zmienený Š. Škvarenina, dosiahol inžiniersky titul vo veku 21 rokov. Potom to boli opäť absolventi štvorročného štúdia odboru chemického inžinierstva 22-ročný F. Koněrza⁵⁶ a už uvedená I. Löwyová. Študenti v päťročných odboroch dosiahli inžiniersky titul najskôr v 23 rokoch – celkom ich bolo 17. Na odbore architektúry mali najmladší inžinieri vek 24 rokov M. A. P. Harminc⁵⁷ a Š. Lukačovič⁵⁸.

Najstarší študent L. Moskovitz získal inžiniersky titul, ako sme už uviedli, 16. 11. 1934, vo veku 40 rokov. Študentov, ktorí úspešne ukončili svoje vysokoškolské štúdium vo veku 30 a viac rokov bolo celkom 29. Dôvody ukončenia štúdia v neskoršom veku boli rôzne – vojenská služba cez 1. svetovú vojnu, choroba, problematické získavanie finančných prostriedkov na štúdium a iné.

⁵³ Dezider Gyalokay (* 20. 5. 1901 Zemianska Olča) sa hlásil k reformovanej cirkvi helvétskeho vyznania a národnosť uvádzal československú. Pochádzal z kňazskej rodiny a maturoval na lýceu v Bratislave. Imatrikuloval bol 6. 12. 1926. Na ČVŠT v Brne študoval v rokoch 1929 – 1932. Ukončil ju úspešne 2. štátnou skúškou.

⁵⁴ Alojz Berender (* 24. 11. 1897 Žilina) sa hlásil k rímskokatolíckej cirkvi a uvádzal slovenskú národnosť. Po maturite na reálnom gymnáziu v Žiline bol imatrikuloval 13. 5. 1922. Na ČVŠT študoval v rokoch 1922 – 1930, až do úspešného zloženia 2. štátnej skúšky.

⁵⁵ Vojtech Kováč (* 21. 2. 1900 Zvolen) sa hlásil k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a národnosť uvádzal slovenskú. Pochádzal z robotníckej rodiny a maturoval na priemyselnej škole v Košiciach. Imatrikuloval bol 10. 12. 1932. Študoval tu v rokoch 1929 – 1934. Druhú štátnu skúšku absolvoval až 12. 2. 1946 s prospechom veľmi dobrý.

⁵⁶ Ferdinand Koněrza (* 9. 3. 1917 Bratislava) sa hlásil k rímskokatolíckej cirkvi a národnosť uvádzal československú. Býval v Brne a maturoval na 1. československom reálnom gymnáziu v Brne. Imatrikuloval bol 14. 12. 1935. Na ČVŠT v Brne študoval až do roku 1939.

⁵⁷ Milan A. P. Harminc (* 31. 5. 1905 Žilina – 1981) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a národnosť uvádzal slovenskú. Pochádzal z rodiny architekta a maturoval na reálke v Bratislave. Imatrikuloval bol 2. 12. 1922. Druhú štátnu skúšku absolvoval 14. 12. 1929 s prospechom vyhovel.

⁵⁸ Štefan Lukačovič (* 11. 2. 1913 Trnava) sa hlásil k rímskokatolíckej viere a slovenskej národnosti. Pochádzal z rodiny remeselníka. Po absolvovaní priemyselnej školy v Bratislave bol imatrikuloval 10. 12. 1932. Druhú štátnu skúšku absolvoval 18. 12. 1937 s prospechom vyhovel. Stal sa jedným z najznámejších slovenských architektov.

Výsledky, ktoré sme zaznamenali, sa budú musieť ešte komparovať s výsledkami na ostatných vysokých školách technických v Čechách – na NVŠT v Brne a Prahe, ČVUT v Prahe.

PRAMENE A LITERATÚRA

- Moravský zemský archív B 318 ČVUT v Brne 1899-1926 (1930) inv. č. 58-59 národné riadnych a mimoriadnych poslucháčov, odbor strojného a elektrotechnického inžinierstva 1918-1919, ev. j. 58-59.
- 75-88 Národné riadnych poslucháčov odboru chemického inžinierstva 1912-1918 – 1920-1921.
- 95 protokoly o 2. štátnej skúške, odbor chemického inžinierstva 1917-1919.
- Rektorát ČVŠT v Brne (1897) 1899-1951 (1971), inv. č. 1-51 národné riadnych a mimořádných posluchačů 1920/21-1939/40, kn. č. 1-51.
- Matričné listy študentov, ktorí nedokončili štúdium inv. Č. 150- 160 A-Ž 1928-1951, kn. č. 2-12.
- Zoznam poslucháčov riadnych a mimoriadnych na ČVŠT v Brne v študijnom roku 1918/19 – 1939/40-45, kn. č. 183-204, kniha č. 145-166.
- Výkaz absolventov 1924-1952, inv. č. 257, kn. č. 219.
- Odbor strojného inžinierstva a elektroinžinierstva ČVŠT v Brne 1901-1951 (1952) I. úradné knihy národné riadnych poslucháčov 1920-21 kn. č. 1 – 1939-1940, kn. č. 13.
- Zápisy o 1. štátnej skúške 44 1/A-B Podací protokol o pripustení k 1. štátnej skúške č. 1-2752, kn. č. 44-48.
- Zápisy (protokoly) o 1. štátnej skúške (č. 1-2760) 1901-1946, č. kn. 49-54
- Abecedný index 2. štátnej skúšky, 1903-1952, č. kn. 58-59.
- Zoznam absolventov a výsledky 2. štátnej skúšky č. 1-1127, 1903-1949, č. kn. 60-62.
- Odbor inžinierskeho stavebného inžinierstva ČVŠT Brno, národné riadnych poslucháčov – odbor stavebného inžinierstva 1919-1920, kn. č. 7.
- Odbor kultúrneho inžinierstva 1918-1922, kn. č. 13.
- Odbor inžinierskeho stavebného inžinierstva 1920-1921 – 1939-1940, kn. č. 14-34
- Národné riadnych poslucháčov – oddelenie zememeračského inžinierstva 1928-1929 – 1939-1940, kn. č. 56-65.
- Národné chemického inžinierstva 1921-1922 – 1939-1940, kn. č. 1-19.
- Rodopisy poslucháčov odboru architektúry a pozemného stavebného inžinierstva za školské roky 1919-1920, 1922-1923, inv. č. 1, kn. 1
- Poslucháči architektúry školský rok 1923-1924 inv. č. 2, kn. 2.
- Národné riadnych poslucháčov odbor architektúry (pozemného stavebného inžinierstva) 1924-1940, inv. č. 3-11, kn. 3-11.
- Protokol o 1. štátnej skúške (č. 1-200) 1921-1933, č. kn. 20.
- Zápisy o 1. štátnej skúške (201-554), 1933-1953, č. kn. 21.
- Zápisy o 2. štátnej skúške (č. 1-350), 1925-1950, č. kn. 23.
- BERNÁT, L. 2013. Študenti zo Slovenska na strojníckej a elektrotechnickej fakulte Českej vysokej školy technickej v Brne v medzivojnovom období. In *Slovenská štatistika a demografia*, roč. 23, č. 2, s. 49-65.

- BERNÁT, L. 2013. Študenti zo Slovenska v odboroch inžinierskeho staviteľstva brnianskych vysokých škôl technických v medzivojnovom období. In *Slovenská štatistika a demografia*. roč. 23, č. 4, s. 45-64.
- FRANĚK, O. 1969. *Dějiny české vysoké školy technické v Brně. 1. díl do roku 1945*. Brno: VUT. 414 s.
- KREJČÍ, D. et al. 1924. *Sociální poměry studentstva českých vysokých škol brněnských podle výsledků statistického šetření z let 1921/2 a 1922/23*. Praha: vl. nákladem. 100 s.
- MATES, P. – PRŮCHA, P. – SVATOŇ, J. 1984. *Vývoj, organizace československých vysokých škol v letech 1918-1983*. Praha: Ústav školských informací při MŠ ČR. 152 s.
- Návrhy na řešení jednotlivých otázek reformy vysokoškolského studia technického*. 1931. Praha: Nákladem spolku čs. inženýrů. 22 s.
- PLACHT, O. 1925. *Přítomnost a budoucnost našich vysokých škol*. Praha: nákladem Pražské akciové tiskárny. 52 s.
- PLACHT, O. – HAVELKA, F. 1932. *Předpisy pro vysoké školy republiky Československé*. Praha: Státní nakladatelství. 2214 s.
- POKORNÝ, A. G. – BRANDŠTERT, J. a kol. 1996. *85 let chemického inženýrství v Brně*. Brno: VUT. 121 s. ISBN 80-214-0778-6.
- Program České vysoké školy technické v Brně na školní rok 1920/21 a 1923/24*. 1921 a 1923. Brno: nákladem ČVŠT v Brně. 79 s.
- Program a seznam osob České vysoké školy technické v Brně na školní rok 1928/29 a 1932/33*. 1928 a 1933. Brno: nákladem ČVŠT v Brně.

Libor Bernát sa dlhodobo zaoberá dejinami školstva a pedagogiky. Sústredil sa na obdobie 16. a 17. storočia, kde sa v poslednej dobe venoval jezuitskému školstvu, napr. v monografii *Životopisný slovník pedagogov jezuitského gymnázia v Trenčíne v rokoch 1649 – 1773*. V súčasnosti sa sústredil na otázku slovenských študentov na technických vysokých školách v Čechách v medzivojnovom období, z ktorej je aj táto štúdia. Je tiež členom redakcie *Historicko-pedagogické fórum*.

PhDr. ThMgr. Libor Bernát, CSc.
 Fakulta sociálnych vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
 Bučianska 4/A
 917 01 Trnava
 libor.bernat@ucm.sk